

Rapporterade kränkningar till huvudmannen för Nackas kommunala skolor och förskolor vårterminen 2018

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsens verksamhetsutskott noterar informationen till protokollet.
2. Valfärd skola ska arbeta vidare med att utveckla chefernas och medarbetarnas kännedom om kravet att anmäla kränkningar till huvudmannen.

Sammanfattning

Rektorer och förskolechefer är skyldiga att se till att fall av kränkande behandling av barn och elever rapporteras till huvudmannen. Kommunstyrelsen fattade beslut den 11 januari 2016 § 25 om hur rutinen för anmälningar av kränkande behandling ska se ut. En genomgång av anmälningarna visar att antalet anmälningar ökat under vårterminen 2018 jämfört med antalet anmälda kränkningar som tidigare gjorts.

I tjänsteskrivelsen angående anmälda kränkningar från vårterminen 2017 uppskattades att en nivå på strax över 300 anmälningar per termin är en nivå som kan förväntas utifrån antalet förskolor och skolor i kommunal regi i Nacka kommun. De kommunala skolorna och förskolorna har nu nått den nivån. Valfärd skola anser att en framgångsfaktor för att lyckas att få personalen att rapportera kränkningar är att rektor och skolledning medvetandegör frågan om att anmäla kränkande behandling hos sin personal.

Ärendet

Kommunstyrelsen antog den 11 januari 2016 (KFKS 2015/786-003) en rutin för att hantera kränkande behandling. Av den framgår bland annat att en sammanställning av kränkningarna till huvudmannen ska redovisas en gång per termin till kommunstyrelsens verksamhetsutskott. Sammanställningen ska lämnas till huvudmannen för att ge en bild av hur arbetet mot kränkande behandling bedrivs i alla huvudmannens verksamheter.

Personalen är skyldig att anmäla till rektor eller förskolechef om kränkande behandling förekommer av barn eller elever. Rektor eller förskolechef ska i sin tur skyndsamt anmäla till huvudmannen som är skyldig att se till att ärendet också utreds skyndsamt (6 kap. 10 § skollagen (2010:800)). Detta gäller även trakasserier eller sexuella trakasserier enligt diskrimineringslagen (2008:567). Huvudmannen har också ansvar för att hålla sig underrättad om anmälningarna om kränkande behandling och se till att de åtgärder som ”skäligen kan krävas” vidtas.

Kränkande behandling är det begrepp som används i 6 kapitlet skollagen. Med kränkande behandling avses ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen (trakasserier eller sexuella trakasserier) kränker ett barns eller en elevs värdighet.

Diskriminering enligt diskrimineringslagen är förenklat att någon missgynnas eller kränks, det krävs också att missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

Trakasserier är ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet och som har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder).

Sexuella trakasserier är ett uppträdande av sexuell natur som kränker ett barns eller en elevs värdighet.

Huvudmannen kan delegera utredningsansvaret till rektor, vilket har skett i Nacka. Delegationen finns i punkt 71 i kommunstyrelsens delegationsordning. Rektor kan välja att delegera själva anmälan till huvudman vidare till någon annan person i organisationen.

Skolverkets numera upphävda allmänna råd angav att alla kränkningar ska rapporteras och att rektor eller förskolechef inte ska värdera hur allvarlig kränkningen är. Om kränkningen även innefattar våld och hot enligt arbetsmiljölagen behöver även en anmälan göras enligt KIA-systemet¹. Om kränkningen inte riktat sig mot elever utan mot anställda kan en anmälan behöva göras till arbetsmiljöverket enligt de rutiner som finns för allvarigare tillbud.

Centralt för bedömningen av om den anmälda händelsen är en kränkning eller inte, är barnets eller elevens upplevelse av den. Upplevelsen är viktig men det är inte den som upplever sig som kränkt som avgör om en kränkning har skett. En berättigad tillsägelse från t.ex. en lärare som är skyldig att värna andra elever och har ett ansvar för skolans

---

¹ KIA är ett rapporteringssystem för tillbud, arbetsskador, riskobservationer och säkerhetsincidenter.

ordningsregler utgör generellt inte en kränkning. Kan utredningen inte konstatera att det skett en kränkning avslutas ärendet. Men oavsett om det är en upplevelse eller en faktisk händelse är förskolan eller skolan skyldig att anmäla kränkningen till huvudmannen, utreda den och åtgärda den.

För att kränkningen ska anmälas krävs även att kränkningen har samband med verksamheten, dvs. att för att det ska vara en kränkning som skolan är skyldig att anmäla krävs att kränkningen har ett samband med skolverksamheten. Barnens ålder kan ha betydelse. Den praxis som har utvecklats på området anger att barn yngre än tre år inte har de insikter som behövs för att kunna kränka.

Om en vårdnadshavare anmäler till Skolinspektionen eller Barn- och elevombudet att en elev eller barn blivit utsatt för kränkning utreds ärendet utifrån hur skolan har agerat, om händelsen har anmälts till huvudmannen, hur den har utretts och på vilket sätt händelsen har åtgärdats. Om det skulle konstateras att en kränkning skett men att den inte åtgärdats eller utretts, kan Barn- och elevombudet kräva vite av den aktuella huvudmannen. En sådan prövning har dock ingen direkt koppling till anmälan om kränkning till huvudman och den här redovisningen. Om en kränkning inte anmälts till huvudmannen utfärdar Skolinspektionen eller Barn- och elevombudet nästan alltid ett föreläggande.

Nedan följer en sammanställning av de anmälningar som gjorts till Valfärd skola under vårterminen 2018.

Om redovisningen

De anmälningar som görs är känsliga beroende av händelsernas karaktär och med hänsyn till de inblandades integritet. Det är viktigt att de inblandade inte ska kunna identifieras via denna redovisning eftersom det bedöms kunna vara till men för dem. Därför redovisas bara händelserna med avseende på antal per enhet och händelsernas karaktär på ett mycket övergripande sätt så att det inte går att koppla specifika händelser till enheter och elever.

Utvecklingen av antalet anmälda kränkningar i Nackas kommunala skolor sedan 2015

	Antal förskolor	Antal grundskolor	Antal gymnasieskolor	Totalt antal anmälningar
Höstterminen 2015		43		43
Vårterminen 2016	2	21		129
Höstterminen 2016		16		274
Vårterminen 2017	2	17	1	186

Höstterminen 2017	2	19	2	245
Vårterminen 2018	3	18	3	300

Vårterminen 2018

(Anmälningar vårterminen 2018. Se tabell nedan. Enheterna redovisas i alfabetisk ordning).

Enhetsnamn	Antal anmälningar	Skolans elevantal	Relation kränkningar /elevantal
Björknäs/Centrum ²	16	1173	0,01
Boo Gård	29	534	0,01
Chrysolitens förskola	1	121	0,01
Ekliden	7	820	0,02
Ektorps skola	3	440	0,007
Fisksätraskolan	3	124	0,02
Igelboda skola	31	361	0,002
Jarlabergs skola	5	134	0,008
Järla skola	40	702	0,03
Myrsjöskolan	25	1209	0,03
Nacka gymnasium	4	2168	0,001
Neglinge skola	0	352	0,003
Orminge skola	15	445	0,009
Samskolan	3	642	0,004
Saltsjö-Duvnäs	3	412	0,01
Sickla skola	52	497	0,09
Sigfridsborgsskolan	27	652	0,01
Sjöängens förskola	1	279	0,007
Skuru skola	8	723	0,03
Stavsborgsskolan	8	536	0,01
Sågtorpsskolan	1	530	0,01
YBC	1	526	0,001
Vilans skola	10	231	0,03
Vilans förskola	1	156	0,006
Älta skola	7	551	0,002

² Här avses Centrumskolan dvs. den särskilda undervisningsgrupp som ingår i Björknässkolan.

Totalt	300	16 682	0,01
--------	-----	--------	------

Anmälningarna som gjorts under vårterminen 2018 gäller nästan uteslutande kränkningar av olika slag där elever utsätter varandra. Olika typer av fysiska kränkningar är vanligast men det är nästan lika vanligt att de åtföljs av eller inleds med verbala kränkningar. De fysiska kränkningarna innehåller i några fall kränkningar av sexuell karaktär. Kränkningar via sociala medier, främst snapchat, har också anmälts under vårterminen.

Under vårterminen har Sickla skola, åtföljt av Igelboda, Järla och därefter Sigfridsborgs skola gjort flest anmälningar av alla enheter. Relationen mellan antal elever och kränkningsanmälningar anger dock att det är få kränkningsanmälningar per elev samt att antalet anmälningar är lågt i förhållande till hela elevantalet på skolan.

Om antalet anmälningar fördelas efter skolform och stadium dvs. efter barnens ålder, pekar underlaget på att antalet anmälningar går ner när eleverna når högstadiet. Flest anmälningar har gjorts för elever i åk 1-3 och åk 4-6.

Skolform/stadium	Antal anmälda kränkningar under höstterminen 2017
Förskola	3
Förskoleklass	18
Åk 1-3	120
Åk 4-6	119
Åk 7-9	30
Gymnasieskola	5 (inkl. gysär)
Grundsärskola	5

Välfärd skolas bedömning

Det är svårt att bedöma om antalet anmälningar om kränkande behandling speglar antalet faktiska kränkningar i våra förskolor och skolor.

I redovisningen för vårterminen 2017 angav Välfärd skola ett tänkt riktvärde om 322 anmälningar per termin utifrån antalet elever i kommunala förskolorna och skolorna i Nacka kommun. Redovisningen för vårterminen 2018 visar en ökning till 300 för vårterminen, dvs. nära det uppskattade antalet. Antalet är naturligtvis bara en uppskattning baserad på hur förskolor och skolor rapporterat tidigare.

Instruktionen till förskolorna vad gäller bedömningen av kränkningar har justerats vad gäller små barn. Välfärd skola förväntar sig därför inte anmälningar från förskolan i lika hög grad som i tidigare redovisningar. Den praxis som har utvecklats på området anger att barn yngre än tre år inte har de insikter som behövs för att kunna kränka. Det är istället personalens pedagogiska arbete som bör vara i fokus. Anmälningarna inom förskolan ska istället i första

hand ta sikte på skollagens förbud mot att personal kränker barn. Barnkonventionen anger också att barn inte får kränkas.

Förskolor och skolor lägger mycket arbete på det förebyggande arbetet mot kränkande behandling och likabehandling. Barn och elever bedöms därför vara trygga i mycket hög grad. Av årets kundundersökning framgår att barn och elever känner sig trygga i förskolan och skolan. Av redovisningen framgår att alla anmälningar har utretts och åtgärdats. I de allra flesta fall har det gått fort – samma dag som händelsen kommit till lärarnas kännedom - men i några fall har det tagit längre tid.

De likabehandlingsplaner som lämnats in till Skolinspektionen och Barn- och elevombudet i samband med de anmälningar som avgjorts av myndigheterna har inte i något fall kritiserats. Det är ett tecken på att det förebyggande arbetet mot kränkande behandling håller en god nivå. Däremot har Nacka kommun och skolorna fått kritik och förelägganden av Barn- och elevombudet alternativt Skolinspektionen i några fall för att man inte anmält kränkningar till huvudman eller inte genomfört tillräckligt omfattande utredningar.

Trots anmälningarna bedömer Valfärd skola att barn och elever i mycket hög grad är trygga i verksamheterna. Arbetet för att anmäla kränkande behandling bör dock utvecklas vidare både på enheterna och från verksamhetsstödet sida. Verksamhetsstödet behöver även fortsätta upplysa om skyldigheten att anmäla. För att antalet anmälningar ska spegla den verkliga situationen behöver arbetet med att anmäla kränkande behandling vara integrerat i elevhälsoarbetet och skolans förebyggande arbete. Det är viktigt att rektor driver arbetet med att anmäla kränkande behandling.

Systemet för att anmäla har uppdaterats under augusti 2018 och det är nu enklare för skolledarna att ta fram statistik över sina egna skolor och ta del av alla anmälningar, dvs. även de anmälningar de inte själva skrivit. Under hösten kommer Valfärd skola att utveckla en ny blankett för att göra det lättare att bearbeta anmälningarna avseende underlag för trygghetsarbetet. De uppdaterade instruktionerna kommer även att ange att anmälda kränkningar från förskolan enbart ska avse personal som kränker barn och inte barn som kränker barn – givet att de är äldre än tre år.

Ekonomiska konsekvenser

Uppgiften att anmäla till huvudmannen följer av 6 kap. 10 § skollagen (2010:800) samt den praxis som utvecklats hos Skolinspektion, Barn- och elevombudet samt domstolarna angående kränkande behandling. Valfärd skola bekostade en webblösning för anmälningar till huvudmannen för 80 000 kronor under höstterminen 2015 som har utvecklats vidare. Arbetet med att motverka kränkande behandling ingår i skolans och förskolors arbetsuppgifter och finansieras med skolpengen. Skolorna anser dock att det är administrativt betungande att skriva anmälningar.

Konsekvenser för barn

Det är viktigt att skolor och förskolor rapporterar kränkande behandling så att nämnden för skolan får en god bild av situationen av kränkningar. Syftet med att skolor och förskolor ska rapportera kränkningar till huvudmannen är att bidra till att huvudmannen bättre kan bedöma barns och elevers trygghet i skolan och om åtgärder måste vidtas för att säkerställa trygghet och studiero.

Helena Ekwall
Enhetschef

Per Gunnar Rosengren
Utbildningsstrateg